

Inhoudsopgave

1	Nieuw in Lightroom 5	1
	Algemeen	2
	Slimme voorvertoningen	2
	Lokale aanpassingen	5
	Lenscorrecties	8
	Video in Diavoorstelling	11
	Boek	11
	Lightroom Mobile	12
2	Voordat u begint	15
	De structuur van Lightroom 5	16
	Locatie van de catalogus	19
	Stapsgewijs beginnen	22
3	Kennismaken met Lightroom 5	25
	Mogelijkheden	26
	Onmogelijkheden	28
	Interface	29
4	Foto's importeren	35
	Inleiding	36
	Importeren vanaf camera, kaartlezer of vaste schijf	37
	Foto's van schijf importeren	44
	De praktijk	46
5	Werken met de Bibliotheek	51
	Inleiding	52
	Onderdelen van de Bibliotheek	52
	Kennismaken met de Bibliotheek	56
	Selecteren en weggooien	57
	Filtermethoden	61
	Trefwoorden, woorden om beter te kunnen vinden	65

Snel ontwikkelen	69
Bestanden van Lightroom	70
Catalogusbestanden en het deelvenster Catalogus	71
Deelvenster Mappen	73
Uw eigen verzamelingen	75
Metagegevens	77
Werken met de filterbalk	78
Deelvenster Services voor publiceren	80
6 Ontwikkelen	83
De module Ontwikkelen	84
Histogram	85
Bijsnijden en lokale aanpassingen	86
Standaard	90
Kleurtintcurve	93
HSL/Kleur/Zwart-wit	94
Gesplitste tinten	95
Details	96
Lenscorrecties	97
Effecten	98
Camerakalibratie	99
Case: landschap in ontwikkeling	100
Case: portret	109
Case: omzetten in zwart-wit	119
Case: HDR in Lightroom	121
7 Foto's exporteren	125
Dialogvenster Bestanden exporteren	126
Het exportdoel kiezen	127
Exporteren naar schijf	127
Exporteren naar e-mail	130
Exporteren naar dvd of cd	130
Voorinstelling	130

8 Foto's op de kaart zetten	133
De module Kaart	134
Met gps-coördinaten	136
Zonder gps-coördinaten	137
Locaties	139
GPS-logger	140
9 Boek	143
Interface	144
Een boek voorbereiden	145
Opmaak	148
Extra opmaak	156
Opmaaktips	159
Bestelprocedure	162
10 Presentatie	165
Een verzameling maken	166
De module Presentatie	167
Watermerk	170
11 Afdrukken	173
De module Afdrukken	174
Praktijkvoorbeelden	179
De instellingen op een Mac	187
12 Foto's presenteren op het web	191
Twee soorten galerieën: HTML en Flash	192
Snel een webgalerie maken	194
Instellingen opslaan als sjabloon	199
Extra sjablonen en lay-outstijlen	200

I3 Video	203
Video importeren	204
Video bewerken	205
Exporteren	208
I4 Lightroom uitbreiden	209
Uitbreidingen op Adobe.com	210
Voorinstellingen voor ontwikkelen	210
Webgalerieën	211
Plug-ins	211
A Tips en trucs op internet	213
B Sneltoetsen	215
Index	217

Nieuw in Lightroom 5

De wereld van digitale fotografie blijft zich snel ontwikkelen. Niet alleen op het punt van camera- en lenstechniek, maar ook in het traject na het nemen van de foto gebeurt veel. Het workflowprogramma Photoshop Lightroom speelt daarin sinds 2003 een steeds belangrijkere rol voor zowel de serieuze vrijetijdsfotograaf als de professional. In het voorjaar van 2012 verscheen versie 4 met veel nieuwe functionaliteit en een compleet nieuw ontwikkelproces. In 2013 volgde Lightroom 5, waarmee het aantal mogelijkheden nog verder werd uitgebouwd. In het eerste hoofdstuk bespreken we de exclusieve functie van deze versie 5, waarna het boek vanaf hoofdstuk 2 van toepassing is voor zowel Lightroom 4 als 5.

Algemeen

Het aantal functionele veranderingen in Lightroom 5 lijkt op het eerste gezicht niet spectaculair. Versie 4 had nog een geheel nieuwe 'engine' (procesversie 2012), zodat de overstap van Lightroom 2 of 3 een behoorlijke kwalitatieve sprong voorwaarts was. Ook werden in Lightroom 4 twee nieuwe modules toegevoegd, Boek en Kaart. Lightroom 5 gebruikt dezelfde algoritmes en bevat geen nieuwe modules, dus op die punten is geen nieuws te melden. Toch heeft Adobe met Lightroom 5 weer een significante stap vooruit gezet. De snelheid en de stabiliteit van het programma zijn verbeterd en de uitbreiding van lokale gereedschappen en verbetering van de lenscorrecties maken nabewerking in Photoshop CS of Elements minder noodzakelijk. Voor steeds minder taken en handelingen hoeft de fotograaf een beroep te doen op andere software. Lightroom 5 verhoogt dus vooral de productiviteit, flexibiliteit en kwaliteit. Minder goed nieuws is dat Lightroom 5 niet meer werkt onder Windows Vista (Windows 7 of nieuwer is een vereiste) en dat op een Mac OS X 10.7 of hoger noodzakelijk is.

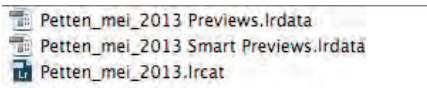
Sneller wisselen Omdat de snelheid van Lightroom 5 duidelijk verbeterd is, kunt u nu nog gemakkelijker wisselen tussen de modules Bibliotheek en Ontwikkelen. Drukt u op de letter G (Grid) of E (Loep), dan komt u vanuit elke module direct in de Bibliotheek. Met de letter D wisselt u snel naar Ontwikkelen. Zo hebt u de modulebalk (F5) niet meer nodig en kunt u deze inklappen om ruimte te winnen.

Slimme voorvertoningen

In Lightroom slaat u de bewerkingen aan uw foto's op in de catalogus en hebt u de oorspronkelijke foto's, de RAW-bestanden, elders apart op een schijf staan. Dat kan de interne vaste schijf van de computer zijn, maar ook een externe schijf. Als de oorspronkelijke RAW-bestanden bij Lightroom 4 (en eerder) niet aanwezig waren, was het onmogelijk om de foto's te bewerken. Zelfs als er 1:1-voorvertoningen waren gemaakt, viel er in de module Ontwikkelen niets aan de foto's aan te passen. Dankzij Slimme voorvertoningen (*Smart preview*) kan dat in Lightroom 5 wel. Een

Slimme voorvertoning is – naast de gewone voorvertoning – een afzonderlijke voorvertoning als DNG (met compressie) van 2540 pixels (langste zijde). De Slimme voorvertoning wordt opgeslagen in apart bestand, Smart Previews.Irdata, dat zich bij de Lightroom-catalogus en de gewone voorvertoningen bevindt. Als de oorspronkelijke foto's niet beschikbaar zijn, doordat bijvoorbeeld de externe schijf met de foto's van de computer is afgekoppeld, kunt u dankzij de Slimme voorvertoningen toch aan uw foto's werken. Alle mogelijkheden uit de module Ontwikkelen zijn beschikbaar.

De Slimme voorvertoningen kunt u automatisch laten maken bij het importeren van foto's in Lightroom of u kunt ze vanuit de modules Bibliotheek en Ontwikkelen achteraf maken. De Slimme voorvertoningen kunnen natuurlijk alleen gemaakt worden als de oorspronkelijke foto's in Lightroom beschikbaar zijn.

Als u werkt met een laptop, bijvoorbeeld zo'n heel lichte MacBook Air, kunt u dankzij de Slimme voorvertoningen overal met de laptop met de foto's aan het werk zonder dat u de grote bestanden van de oorspronkelijke foto's bij de hand hebt. Op de bank, in bed, in het park, waar u maar wilt. Het enige nadeel is dat er extra opslagcapaciteit voor nodig is. Elke Slimme voorvertoning neemt ruimte in beslag. Als de oorspronkelijke foto bijvoorbeeld 30 MB is, dan zal een Slimme voorvertoning zo'n 2 MB zijn. Veel kleiner dus, maar veel kleine bestanden nemen uiteindelijk veel ruimte in. Het is daarom handig dat u Slimme voorvertoningen ook kunt verwijderen.

U kunt Slimme voorvertoningen maken bij het importeren van de foto's in Lightroom. In het deelvenster Bestandsafhandeling in het dialoogvenster Importeren kunt u het onderdeel Slimme voorvertoningen aanvinken. Na het importeren worden dan gelijktijdig de Slimme voorvertoningen gerenderd. Het maken van de 'normale' en de Slimme voorvertoningen kost natuurlijk tijd en computerkracht en u kunt ze ook later maken.

Om achteraf Slimme voorvertoningen te maken selecteert u in de module Bibliotheek de gewenste foto's en kiest u in het menu **Bibliotheek** bij **Voorvertoningen** de optie **Slimme voorvertoningen maken**. Direct daaronder staat de optie voor het wissen van de voorvertoningen: **Slimme voorvertoningen verwijderen**.

De Slimme voorvertoning wordt opgeslagen in apart bestand, Smart Previews.Irdata, dat zich bij de Lightroom-catalogus en de gewone voorvertoningen bevindt.

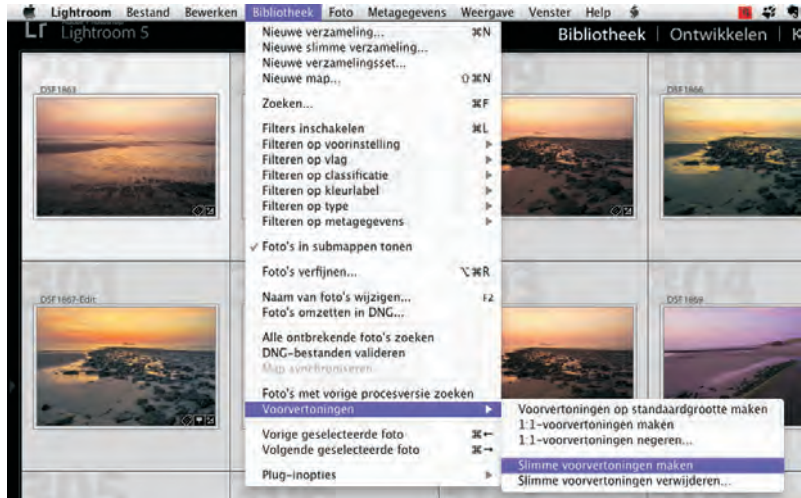
Waarom Slimme voorvertoningen?

Maken en verwijderen

In het deelvenster Bestandsafhandeling in het dialoogvenster Importeren kunt u het onderdeel Slimme voorvertoningen aanvinken.

I. Nieuw in Lightroom 5

In de module Bibliotheek kunt u, uit het menu Bibliotheek, bij Voorvertoningen kiezen voor Slimme voorvertoningen maken.

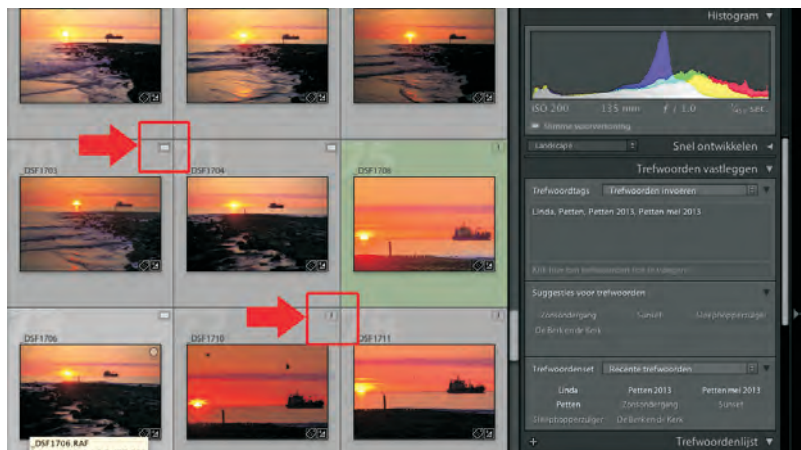

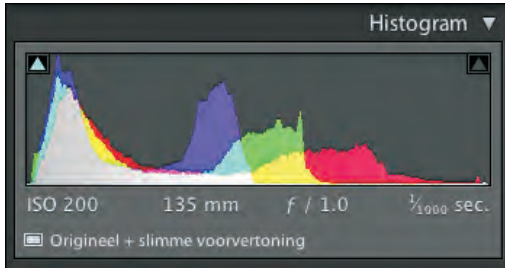
Ook vanuit het deelvenster Histogram en in de modules Bibliotheek en Ontwikkelen kunt u Slimme voorvertoningen maken (als de originele foto's beschikbaar zijn). Onder in het deelvenster staat een rechthoekje met daarnaast de tekst **Originele foto**. Als u daar op klikt, krijgt u een dialoogvenster met de mogelijkheid om een Slimme voorvertoning te maken. Dit kan met een of meer geselecteerde foto's.

Controle

In de module Bibliotheek is het heel eenvoudig om te zien welke foto's wel en welke geen Slimme voorvertoning hebben. Als de schijf met de originele foto's is afgekoppeld, ziet u dat in het deelvenster Mappen doordat de mappen met foto's voorzien zijn van een vraagteken. In het midden, bij de miniaturen van de foto's, staat rechtsboven in de miniatuur een symbooltje. Een wit rechthoekje met een stippellijn eromheen geeft aan dat er een Slimme voorvertoning aanwezig is, een rechthoekje met daarin een uitroepteken geeft aan dat de oorspronkelijke foto ontbreekt en dat er ook geen Slimme voorvertoning is. In het deelvenster Histogram (in de modules Bibliotheek en Ontwikkelen) ziet u dezelfde symbooltjes. Als er een Slimme voorvertoning beschikbaar is, zal ook het histogram getoond worden, ongeacht of de oorspronkelijke foto beschikbaar is. Is er geen Slimme

Bij de miniaturen van de foto's staat rechtsboven een symbool dat aangeeft of er een Slimme voorvertoning is en of de oorspronkelijke foto ontbreekt.

In het deelvenster Histogram kunt u zien of er een Slimme voorvertoning is of en de originele foto beschikbaar is.

voorvertoning en ontbreekt ook de oorspronkelijke foto, dan is het histogram niet te zien.

Is een Slimme voorvertoning van een foto beschikbaar, dan kunt u de foto hoe dan ook bewerken. Alle mogelijkheden uit de module Ontwikkelen staan tot uw beschikking: kleurtemperatuur, geïntegreerde filters, de kleurtintcurve, enzovoort. De bewerkingen worden in Lightroom opgeslagen en zodra de oorspronkelijke foto beschikbaar komt (doordat de harde schijf wordt aangekoppeld), worden alle bewerkingen automatisch op de oorspronkelijke foto uitgevoerd. Omdat het kleinere bestanden zijn dan de oorspronkelijke foto's, zult u de bewerkingen uit het deelvenster Details, Verscherpen en Ruisreductie moeten controleren met de originele foto's, omdat deze handelingen alleen op de oorspronkelijke foto's echt goed te zien en toe te passen zijn.

Na bewerking van een Slimme voorvertoning kunt u een foto met **Services voor publiceren** exporteren naar bijvoorbeeld Facebook of Flickr; ook hiervoor hoeft de oorspronkelijke foto niet beschikbaar te zijn. Voor Facebook of Flickr hebt u namelijk geen beeld op hoge resolutie nodig. Dat geldt ook voor een diavoorstelling of website die u in Lightroom maakt op basis van Slimme voorvertoningen. In de module Boek kunt u wel met de Slimme voorvertoningen al een boek opmaken, maar als u het boek wilt (laten) printen zult u toch de oorspronkelijke foto's moeten hebben. Voor de hoogste kwaliteit hebt u altijd de originele foto's nodig.

Lokale aanpassingen

De in Lightroom 3 ingevoerde gereedschappen voor lokale aanpassingen was de eerste stap om selectief onderdelen van een RAW-foto in Lightroom zelf te kunnen verbeteren, zonder tussenkomst van Photoshop of andere externe bewerkingssoftware. Dat bespaart veel tijd en verhoogt de beeldkwaliteit. In Lightroom 4 en 5 zijn deze lokale aanpassingsgereedschappen verfijnd en verbeterd.

In Lightroom 5 is het gereedschap Vlekken verwijderen niet langer een cirkelvormige penseelpunt, maar kunnen met dit penseel vrije vormen geschilderd worden. Dus behalve vlekjes door vuil op de sensor kan ook een telefoondraad verwijderd worden of zelfs een grillige boom of rots. Uiteraard met de geruststellende gedachte dat de oorspronkelijke afbeelding onaangetast blijft.

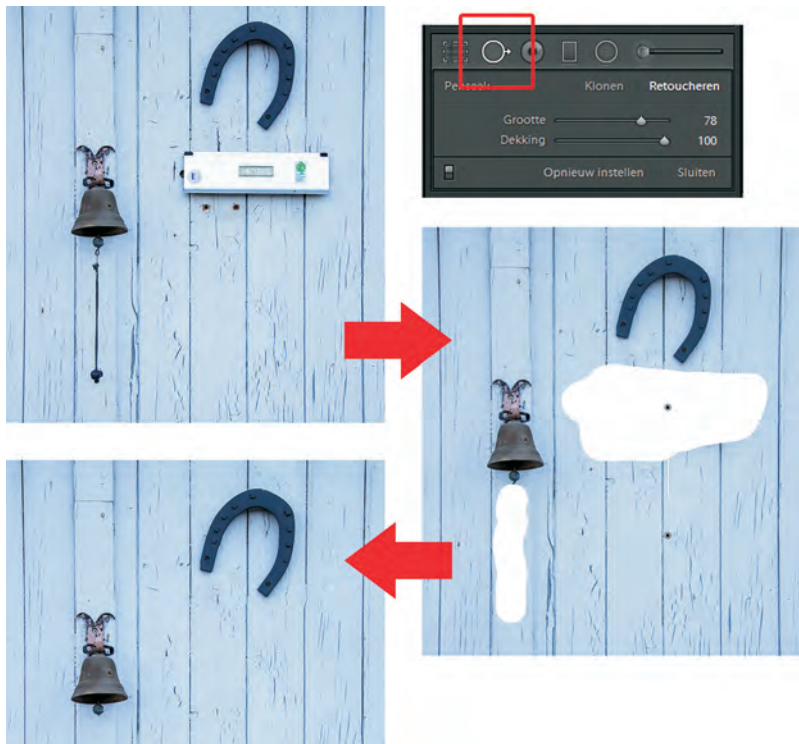
Werken met Slimme voorvertoningen

Vlekken verwijderen (Q)

I. Nieuw in Lightroom 5

Het gereedschap Vlekken verwijderen werkt in Lightroom 5 op twee manieren. Activeer het gereedschap, stel de grootte en dekking van het penseel in en kies of de pixels één op één van bron naar doel gekloond moeten worden of aangepast moeten worden aan het doelgebied (retoucheren). Klik op een vlekje van een sensorstofje (doel) en Lightroom zoekt zelf een 'schoon' cirkelvormig gebied (bron) om het vlekje weg te poetsen. Kies desgewenst handmatig een andere bron of laat Lightroom een alternatief zoeken door op de sneltoets / te drukken.

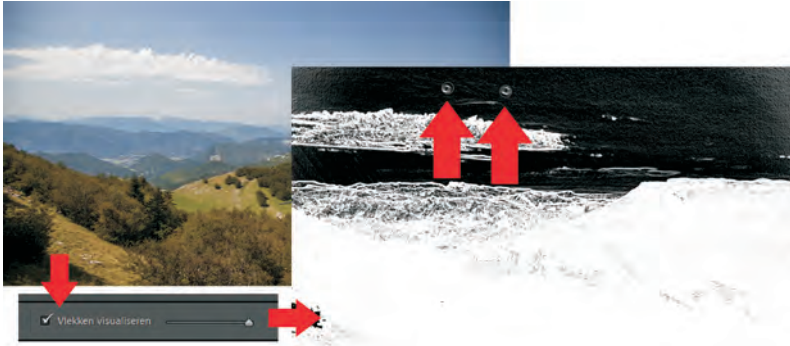
Mogelijkheid twee laat u een willekeurige vorm retoucheren door met het gereedschap Vlekken verwijderen over het doel te schilderen met de linkermuisknop ingedrukt. Laat de muisknop pas los als de vorm volledig bedekt is; u kunt niet achteraf gaten vullen of de vorm aanpassen. Als het schilderen voltooid is en de muisknop losgelaten wordt, zoekt Lightroom een bijpassend bron. Is die niet naar wens, dan kan dat op dezelfde manier aangepast worden als bij het verwijderen van stofvlekjes, dus handmatig of met de sneltoets /.

'Vlekken' verwijderen van elke willekeurige vorm.

Vlekken visualiseren Wilt u in Lightroom 5 goed zien waar zich in een foto vlekken bevinden van stofjes op de sensor, kies dan – als het gereedschap Vlekken verwijderen geactiveerd is – in de Gereedschapbalk (T) boven de Filmstrip de optie **Vlekken visualiseren**. U ziet dan vlekjes die u anders pas op een vergrote afdruk zou zien en voorkomt dus teleurstellingen.

Vlekjes door stof op sensor visualiseren.

In het deelvenster Effecten van de module Ontwikkelen kan met de optie Vignetten na uitsnijden het lichtaccent van een beeld naar het centrum van het kader gebracht worden door de hoeken donkerder te maken. Dit is een door portretfotografen veelgebruikte optie. Het nadeel ervan is dat dit effect alleen centrumgericht werkt en dat vaak het onderwerp juist buiten het midden staat. In Lightroom 5 is nu naast het lijnvormige Gegradeerd filter het Radiaalfilter toegevoegd. Hiermee kan op elke willekeurige plaats in de afbeelding een ellipsvormige gebied met een gradueel verloop (doezelaar) gemaakt worden. Hierbuiten of juist daarbinnen (optie Masker omkeren: aan) kan lokaal de belichting worden aangepast, evenals veel andere parameters, zoals de witbalans, verzadiging of scherpte. Het geeft de fotograaf veel creatieve mogelijkheden, zeker ook omdat verschillende radiaalfilters gecombineerd kunnen worden.

Radiaalfilter (Shift-M)

Radiaalfilters kunnen altijd nog verplaatst worden (centrumknoop) en de grootte en ellipsvorm kunnen aangepast worden (sturingsblokjes). Beweeg met de muisaanwijzer net buiten de ellips en de cursor verandert in een krom pijltje ten teken dat de ellips ook nog gedraaid kan worden. Prachtig.

Radiaalfilter op willekeurige plaats. Iets gedraaid. Belichting buiten ellips: -1,67 Ev.

Toetsen voor radiaalfilter Met de Shift-toets ingedrukt sleept u een exacte cirkel. Wilt u een radiaalfilter kopiëren, klik dan met de Ctrl-Alt-toetsen ingedrukt op de centrumknoop. Wilt u een radiaalfilter verwijderen, klik dan op de betreffende centrumknoop en druk op Delete.

Lenscorrecties

In Lightroom 4 kon u vanuit het deelvenster Lenscorrecties perspectivische vervormingen in uw foto's corrigeren. Achterovervallende gebouwen kon u in het onderdeel Handmatig met behulp van schuifregelaars als Verticaal en Horizontaal rechtop zetten. Dit was echter niet altijd eenvoudig en soms een heel gepuzzel. In Lightroom 5 kunt u dankzij het nieuwe gereedschap Upright (rechttop) die aanpassingen in het perspectief nu bijna geautomatiseerd uitvoeren.

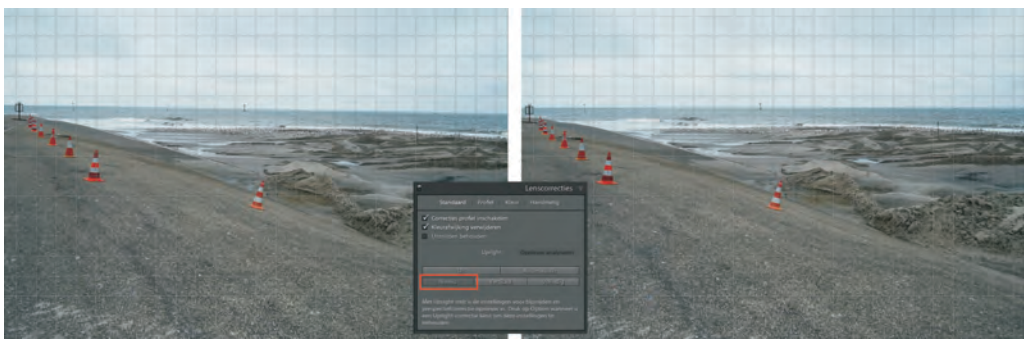
Upright bevindt zich in het deelvenster Lenscorrecties in het onderdeel Standaard. Voor u met Upright aan de gang gaat, is het verstandig om boven in het deelvenster **Correcties profiel inschakelen** en **Kleurafwijking verwijderen** aan te vinken. De eerste mogelijkheid geeft Upright extra informatie over de gebruikte lens, de tweede corrigeert chromatische aberratie van de lens (deze laatste mogelijkheid stond in Lightroom 4 in het onderdeel Kleur van dit deelvenster). Nadat u deze twee onderdelen hebt aangevinkt kunt u met Upright aan de gang en zoals u weet: Lightroom-correcties zijn altijd te herstellen, dus u kunt naar hartenlust experimenteren.

Raster gebruiken Om u te helpen bij het maken van aanpassingen kunt u in Lightroom 5 ook een raster over de foto heen leggen. Het raster zet u aan vanuit het menu **Weergave**, waar u kiest voor **Raster** bij het menuonderdeel **Loep-overlay**.

Gebruik Niveau om een scheve horizon recht te zetten.

Met een van de onderdelen van Upright kunt u een scheve horizon automatisch rechtzetten. Dat kon natuurlijk altijd al met het Uitsnijdbedekkingsgereedschap, maar dit gaat een stuk handiger en sneller. In de foto van de zee, waar de horizon scheef staat, hoeft u slecht bij Upright op Niveau te klikken en de horizon wordt automatisch rechtgezet. In dit geval is er een raster over de foto heen gelegd, om te kijken of alles naar wens gaat of om eventueel nog in te grijpen.

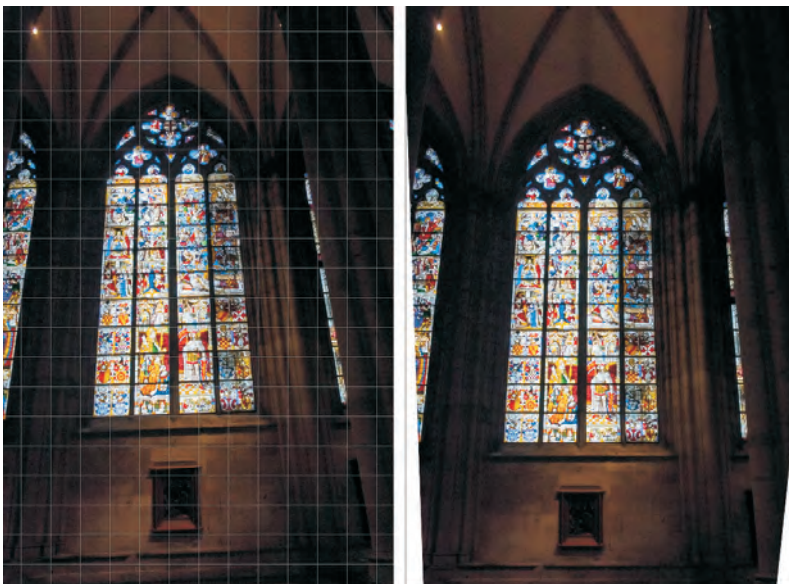

In de foto met de dom en de huizen in Keulen staan de huizen scheef en valt de kathedraal een beetje naar achteren. Met de mogelijkheden in Upright zijn deze perspectivische problemen eenvoudig aan te passen. Klik op **Automatisch** en Upright analyseert de lijnen in de foto en past automatisch correcties toe: de horizontale lijnen worden zo veel mogelijk horizontaal, de verticale lijnen worden verticaal. Bij deze foto werkt automatisch prima. De andere mogelijkheden voegen weinig toe of vervormen de foto te veel.

Met Automatisch past Upright problemen met het perspectief automatisch aan. In dit voorbeeld werkt dat prima.

Bij het voorbeeld van het gebrandschilderde raam werkt automatisch veel conservatiever vergeleken met Verticaal of Volledig. Bij Automatisch blijft de kanteling naar achter enigszins gehandhaafd en dat geeft een natuurlijker correctie: de verticale lijnen lopen nog niet evenwijdig, maar het 'voelt' perspectivisch beter. Als u de verticale lijnen per se verticaal wilt hebben, kan dat ook: klik op **Verticaal**. De lijnen lopen nu mooi verticaal, maar het raam is wat uitgerekt en u mist een flink stuk aan de zijkanten van de foto. Als u de verhoudingen van de oorspronkelijke foto wilt behouden vinkt u **Uitsnijden behouden** aan. De foto wordt nu aangesneden. Met behulp van het Uitsnijdbedekkingsgereedschap, bij de gereedschappen bovenaan, kunt u zelf de uitsnede aanpassen. Vindt u dat het raam wordt uit-

Links de oorspronkelijke foto, schuin van onderen genomen. Rechts de correctie Automatisch bij Upright. Het raam loopt nog steeds naar achteren weg, maar geeft een minder vertekend beeld.

I. Nieuw in Lightroom 5

Links de correctie Verticaal, waarbij alle verticale lijnen evenwijdig gaan lopen. Rechts de uitsnede wanneer u Uitsnijden behouden hebt aangeklikt.

gerekt, dan kunt u dat handmatig aanpassen in het deelvenster Lenscorrectie bij Handmatig. Onderaan vindt u een nieuwe schuifregelaar: Verhouding. Hiermee kunt u de foto uitrekken of indrukken.

U kunt altijd met de handmatige instellingen het resultaat van Upright aanpassen.

Met behulp van het Uitsnijdbedekkingsgereedschap kunt u zelf de uitsnede aanpassen (links).

Rechts is in het onderdeel Handmatig het uitgerekte raam weer enigszins in proportie gedrukt, door de schuifregelaar bij Verhouding naar links te schuiven.